

Список використаних джерел:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. Дата оновлення: 10.12.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 15.11.2021).
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 02.03.2012 р. № 4618-VI. Дата оновлення: 10.12.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 15.11.2021).
3. Про надання фінансової державної підтримки : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 р. № 28. Дата оновлення: 28.10.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-п#Text> (дата звернення: 15.11.2021)
4. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» для підтримки малого та середнього бізнесу в умовах карантину : Протокол засідання Ради Фонду розвитку підприємництва від 24.05.2021 р. URL : <https://5-7-9.gov.ua/#prog> (дата звернення: 15.11.2021).
5. Михайловська С. Більше 40% малих підприємців не готові до посилення карантину. *Європейська Бізнес Асоціація* : офіц. веб-сайт. Дата розміщення: 16.09.2020. URL : <https://eba.com.ua/bilshe-40-malyh-pidpryyemtsiv-ne-gotovi-do-posylennya-karantynu/>

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сабліна Н. В., канд. екон. наук, Харівський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Управління сучасним підприємством не можливе без використання новітніх методів та інструментів управління, що пов'язане з швидкими та кардинальними змінами в економічній картині світу та Україні загалом. Тому перед керівництвом підприємства постійно постає питання забезпечення ефективного процесу управління для досягнення підприємством стійкого та прибуткового функціонування з реалізацією всіх фінансових цілей та задач. А оскільки швидко змінюване зовнішнє середовище сприяє появі нових загроз та факторів негативного впливу на стабільне функціонування підприємства, виникає необхідність у пошуку дієвого інструментарію їх ідентифікації та нейтралізації. Одним з основних та найбільш дієвих інструментів забезпечення швидкого та адекватного реагування підприємства на зовнішні та внутрішні загрози є впровадження системи фінансової безпеки в його діяльність.

Підґрунтям для формування системи фінансової безпеки як інструменту забезпечення стабільної та прибуткової діяльності є узгодження її компонентів та складових з процесом управління на підприємстві, оскільки без прийняття відповідного рішення про імплементацію на вищому рівні неможливе використання всіх переваг цієї системи в дії.

Тож, актуальним питанням при формування системи фінансової безпеки підприємства є формування підходів до управління нею як самостійним об'єктом. Це потребує аналізу існуючих підходів, визначення їх недоліків та можливостей використання. Підходи до управління фінансовою безпекою підприємства представлено на рис. 1.

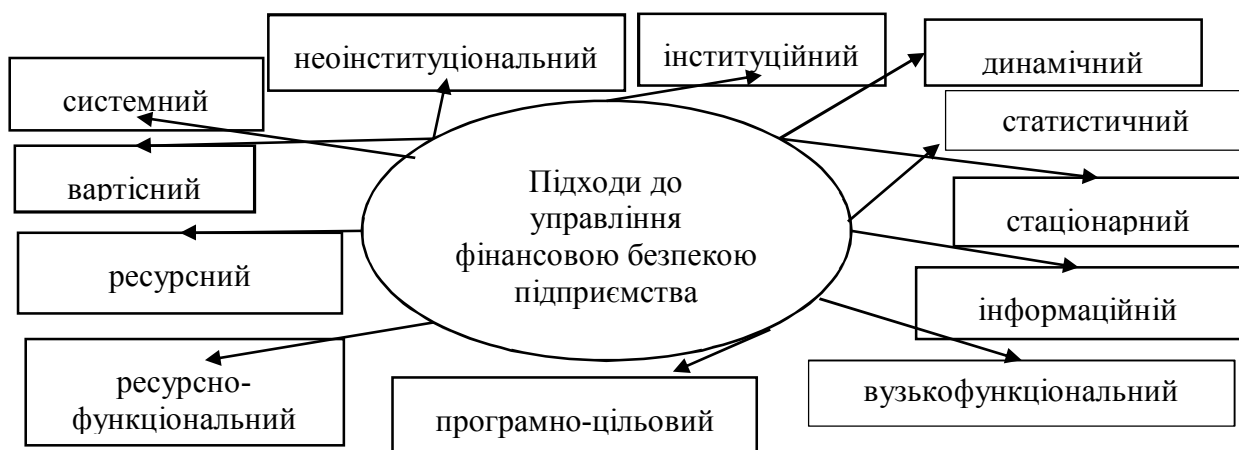

Рис. 1. Підходи до управління фінансовою безпекою підприємства

Інформаційний підхід до управління фінансової безпеки підприємства, прихильником якого є О. Нагірна, передбачав забезпечення надійності інформаційної системи підприємства та збереження інформаційних ресурсів шляхом проведення спеціальних перевірок осіб, що допускаються до роботи з фінансовими документами та недопущення її незаконного розповсюдження [7].

З позицій ресурсного підходу фінансова безпека визначається як стан корпоративних ресурсів і підприємницьких можливостей, який забезпечує їх ефективне використання в поточному періоді та на перспективу з метою забезпечення розвитку підприємства [4]. **Ошибка! Источник ссылки не найден.**]

На підставі ресурсно-функціонального підходу фінансова безпека підприємства розглядається в наступних аспектах: забезпечення адаптації підприємства до змін ринкової кон'юнктури та якості реалізації управлінських функцій (планування, облік, аналіз), система захисту його фінансових інтересів від постійного деструктивного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, що дозволяє йому ефективно розвиватися у поточному та перспективному періоді, стан захищеності фінансових інтересів.

Вужькофункціональний підхід розглядає процес управління фінансовою безпекою підприємства лише з позиції окремого аспекту його фінансово-економічної діяльності [6].

В межах стаціонарного підходу фінансова безпека розглядається як стан об'єкта з точки зору його рівня, визначається незалежністю, стійкістю, стабільністю та потребує застосування інструментів фінансового менеджменту.

Динамічний підхід розглядає безпеку є сукупністю умов функціонування суб'єкта, що контролюється ним. Підхід із застосуванням індексних показників, використання яких дозволяє оцінити динаміку (напрямок) розвитку підприємства у тому випадку, якщо фінансову безпеку підприємства

пов'язують з реалізацією його фінансової стратегії, які вважають, що безпека є сукупністю умов функціонування суб'єкта, що контролюється ним.

В межах інституційного підходу до управління фінансовою безпекою підприємства увага акцентується на суб'єктах управління. В цьому контексті фінансова безпека характеризується сукупністю фінансових умов, які формуються під впливом наявних обсягів фінансових ресурсів; можливостей їх формування та використання згідно з нормативно-правовими підставами фінансової діяльності підприємства; механізмами, що забезпечують виконання цих норм та правил, а також формалізованими та неформалізованими нормами відносин між суб'єктами господарювання [4].

Програмно-цільовий підхід до управління фінансовою безпекою підприємства передбачає формулювання проблемної ситуації; визначення цільової настанови управління фінансовою безпекою та розробки програм реалізації сформульованої політики [5].

Статистичний підхід розглядає фінансову безпеку як стан ефективного використання ресурсів підприємства з метою його стабільного функціонування [6].

Неоінституціональний підхід передбачає обов'язкове урахування в процесі управлінні інституційних пасток, які характеризують наявність стійких неефективних інституціональних норм та правил. Серед них найбільш впливовими на фінансову безпеку підприємства є: оподаткування та субсидування суб'єктів господарювання; корумпованість посадових осіб державних органів влади; поширення „тіньових” відносин між суб'єктами господарювання тощо.

Системний підхід розглядає фінансову безпеку як складову системи економічної безпеки. Комплекс заходів щодо забезпечення стабільного розвитку підприємства через створення сприятливих умов, а також нейтралізації і ліквідації зовнішніх та внутрішніх загроз [1].

Вартісний підхід до управління фінансовою безпекою підприємства сформувався у межах погляду на підприємство як особливий інвестиційний товар, який володіє корисністю та вартістю для інвесторів. Виходячи з цього, ознакою фінансової безпеки підприємства є розмір його вартості [2]. Тож, ключовою метою управління фінансовою безпекою підприємства в межах цього підходу є максимізація вартості підприємства, а особливістю застосування – бачення перспектив розвитку підприємства як ознаки управління його майбутнім.

Таким чином основним способом забезпечення ефективного управління фінансовою безпекою підприємства є обґрунтоване використання всіх зазначених підходів, як основи для прийняття управлінських рішень, планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Метод управління фінансовою безпекою підприємства – це спосіб впливу на джерела і чинники загроз (небезпек) підприємству з метою їх мінімізації або навіть нейтралізації. Сукупність методів управління фінансовою безпекою підприємства поділяють на: адміністративні, економічні, маркетингові, соціально – психологічні, організаційні, правові та математичні.

Адміністративні – методи управління фінансовою безпекою підприємства, що реалізуються шляхом прямого впливу керівників, власників підприємств на підлеглих через накази, розпорядження, вказівки, різні положення, правила, нормативи тощо, які організаційно регламентують діяльність підлеглих осіб. До визначальних рис адміністративних методів належать: безпосередній вплив на об'єкт управління; обов'язкове виконання розпоряджень, постанов, наказів тощо вищих органів управління організаційної структури; відповідальність за невиконання розпоряджень [3].

Забезпечення фінансової безпеки економічними методами передбачає: реалізацію заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання господарських ресурсів; оцінку рівня сучасності та продуктивності матеріально-технічної бази, пошук резервів її покращення; підвищення рентабельності активів та конкурентоспроможності підприємства; фінансування заходів із прогнозування розвитку ринкової кон'юнктури, інституціонального регламентування фінансово-господарської діяльності та ресурсного забезпечення.

Маркетингові методи управління фінансовою безпекою підприємства становлять велику групу економічних засобів, спрямованих на вивчення ринку з метою впливу на нього. Важливим маркетинговим інструментом виступає конкурентна стратегія, розробка і здійснення якої повинні дозволити компанії забезпечити безпечний розвиток у ринковому середовищі.

Отже, економічні методи ґрунтуються на використанні мотивації і стимулів для управлінців, які заохочують їх вирішувати поставлені завдання без невиправданих витрат. Діяльність в управлінні фінансовою безпекою підприємства неможлива без розумного поєднання адміністративних та економічних методів. Особливостями економічних методів є те, що: на відміну від адміністративних вони ґрунтуються на загальних принципах, які дають можливість маневрувати ресурсами; чинять на виробників і споживачів товарів непрямий вплив; передбачають і потребують самостійності та відповідальності підприємств.

Інформаційні методи передбачають створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство. Заходами щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки даною групою методів виступають: аналіз, облік комерційної інформації; створення надійної системи захисту інформації та каналів її проходження; використання сучасних технологій захисту інформації [7].

Організаційні методи спрямовані на підвищення ефективності управління безпекою шляхом впровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю. Застосування соціально-психологічних методів передбачає: реалізацію заходів матеріального стимулювання; створення ефективної системи морального заохочення працівників; підбір кадрів з урахуванням психологічних характеристик працівників; діагностику психоемоційного стану працівників; підтримку ініціативи; забезпечення перспективного соціального й професійного росту; інформування про результати праці; укладання договорів, взаємних

зобов'язань, об'єднання інтересів працівників; бесіди, пропаганду та агітацію, призначені для поширення і роз'яснення політики керівництва у сфері фінансової безпеки; розробку правил поведінки; створення атмосфери корпоративного духу; формування сприятливого морально-психологічного клімату в колективі; формування неформальних комунікацій.

Соціально-психологічні методи доповнюють організаційно-розпорядчі і економічні методи, базуються на закономірностях функціонування людської психіки та впливають на мотиви соціальної поведінки людини. В управлінні фінансовою безпекою підприємства використовують такі соціально-психологічні методи, як бесіди; підбір кадрів з урахуванням психологічних характеристик працівників; діагностику психоемоційного стану працівників; підтримку ініціативи; формування сприятливого морально-психологічного клімату в колективі; забезпечення перспективного соціального й професійного росту; інформування про результати праці; соціальне регулювання; пропаганду та агітацію, призначених для поширення і роз'яснення політики керівництва у сфері фінансової безпеки; особистий приклад; формування неформальних комунікацій [7].

В управлінні фінансовою безпекою підприємства не можна обійтися без застосування математичних методів. Чим складніша внутрішня структура підприємства і система її внутрішніх взаємозв'язків, чим більше філій і контрагентів, видів діяльності, найменувань продукції, то важче здійснити загальне управління приватним підприємством і управління фінансовою безпекою підприємства зокрема. Для того щоб прийняти рішення в умовах невизначеності, оптимізувати процеси, точно врахувати динаміку великої кількості зовнішніх умов, повинні бути використані математичні методи, зокрема, кореляційний та регресійний аналіз; математичне програмування та моделювання; мережне планування; теорія ігор; графічні методи та ін. Використання цих методів дозволить досягати поставлених цілей із максимальним використанням існуючих ресурсів і потенціалу, краще відстежувати ринкові зміни і приймати оптимальні рішення, забезпечувати для підприємств максимальний фінансовий результат. Отже, на якість та ефективність управління фінансовою безпекою підприємства впливає наявність і вміле використання традиційного та сучасного методичного інструментарію, який під впливом зростання потреби в безпечному бізнесі розвивається та вдосконалюється.

Таким чином, в управлінні фінансовою безпекою підприємства комплексно застосовуються усі групи методів управлінського впливу. Для забезпечення ефективного управління фінансовою безпекою підприємства потрібно комплексне використання адміністративних, економічних, маркетингових, соціально-психологічних, організаційних, інформаційних та математичних методів. Підготовка кожного управлінського рішення в сфері забезпечення фінансової безпеки повинна мати альтернативні варіації рішень. Підбір того чи іншого альтернативного рішення в конкретній ситуації має базуватися на системі критеріїв, які визначаються фінансовою стратегією чи

фінансовою політикою забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук. – Львів : ЛКА. 2012. – 386 с.
2. Загорельська Т. Ю. Формування підходів щодо управління фінансовою безпекою підприємства / Т. Ю. Загорельська // Економічні науки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2009/Economics/54118.doc.htm.
3. Зачосова Н. В. Методологія наукових досліджень проблем забезпечення економічної безпеки держави / Н. В. Зачосова, А. О. Коваленко // Економіка та держава. – 2017. – № 11. – С. 56–59.
4. Колісник О. Альтернативні підходи в теорії безпеки і їх застосування у фінансовій науці / О. Колісник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/KZITgn.pdf.
5. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1. – С. 86–97.
6. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – Київ : Лібра, 2003. – 280 с.
7. Нагірна О. Інформаційна та фінансова безпека компанії, або «рекрутинг чужими руками» / О. Нагірна // Практика управління. – 2007. – № 8. – С. 38–40.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

*Сагайдак-Нікітюк Р. В., докт. фарм. наук, Бережна А., магістр,
Національний фармацевтичний університет*

Конкурентоспроможність регіону – це здатність регіону на основі потенціалу кластеризації і розвитку взаємодії виробників товарів і послуг, що відповідають вимогам внутрішніх і світових ринків, створюють умови для розширеного відтворення ресурсів і зростання конкурентоспроможності окремих суб'єктів господарювання, в кінцевому підсумку забезпечують зниження рівня соціальної вразливості і підвищення якості життя населення регіону до світових стандартів.

Сутність конкурентоспроможності регіону найбільш повно може бути відображена трьома основними аспектами:

- конкурентоспроможність, що забезпечується населенням, - досягнення високого рівня життя населення;
- конкурентоспроможність, що забезпечується виробництвом, - ефективність функціонування господарського механізму регіону;
- конкурентоспроможність, що забезпечується кластерами, - ефективна взаємодія суб'єктів в рамках мережевих структур [1].